

Sebevraždy za milión

KOMEDIE O HERECKÉM
TRUCPODNIKU

Narodil se 4. ledna 1935 v Jihomoravském kraji. Po gymnáziu absolvoval Institut osvěty v Brně, později pak fakultu sociálních věd a publicistiky Univerzity Karlovy v Praze (televizní specializaci). Do Ostravy, kde žije dosud, se přistěhoval v roce 1958. Pracoval jako knihovník, metodik a vedoucí dramaturgicko-redakčního oddělení Domu osvěty, redaktor Čs. rozhlasu, redaktor Ostravského večerníku a nyní je publicistou v redakci Ostravského kulturního měsíčníku, kde řídí rubriku divadla a osvěty.

Napsal desítky rozhlasových a televizních pořadů, stovky novinových a časopiseckých článků, povídek a veršů a asi 350 zhudebněných a provozovaných textů písní, z nichž celá řada vyšla na gramofonových deskách nebo tiskem. Jeho literární a publicistické materiály byly otištěny v Práci, Mladé frontě, Rovnosti, Nové svobodě, Obráně lidu, Ostravském večerníku, Červeném květu, Ostravském kulturním zpravodaji (a měsíčníku), Tvorbě, Pionýru, Mateřídoušce, Osvětové práci, Kulturní tvorbě, Vlastě, Dikobrazu a také v různých sbornících, almanaších a příležitostných tiscích.

Z větších prací pro divadlo a tisk uvádíme: **Kudy kam?** — kabaret (Praha 1957); **Do měsíce** — rozhlasová dramatizace románu J. Verna (Ostrava 1959); **Perpetuum mobile** — kabaret, spoluautor O. Blažek (Ostrava 1961); **Božská revue** — hudební komedie (Bratislava 1962); **Zavínil to Sherlock Holmes** — kabaret, spoluautor J. Pustka (Ostrava 1962); **Operace X** — kabaret (Ostrava 1972); **Kouzelný koberec** — tel. inscenace s písničkami (Ostrava 1964); **Funus bez muziky** — kabaret (Ostrava 1964); **Písničky z podkroví a ze sklepa** — kapesní muzikál (Ostrava 1965); **Kouzelná Tennessee** — rozhlasový muzikál podle M. Twaina (Praha 1966); **Oranžová jeptiška** — kabaret (Ostrava 1966); **Vrahem je zahradník** — hudební komedie na náměty slavných detektivních autorů (Ostrava 1967); **Kouzelná zahrada** — operetní féerie (Ostrava 1971); **Ferdův rozhlásek** — hříčka pro děti (Olomouc [1972]); **Jen v novém řádu nový život** — studie (Praha 1972); **Ostrava je v Patagonii** — soubor cestopisných reportáží (Ostrava 1973); **Nikdo není sám** — próza o životě E. Urxe, spoluautorka B. Turečková-Čambalová (Ostrava 1975); **Ferda s dětmi v televizi** — hříčka pro děti (Olomouc 1975); **Cesta do země spravedlnosti** — próza o životě V. Sinkuleho (Ostrava 1976).

Na otázku, kam směřuje jeho úsilí v dramatické tvorbě, odpověděl:

Mám rád hudebně zábavné divadlo — a i když to zkouším i v jiných oborech, myslím, že mě vždycky znovu a znovu přitáhne kouzlo divadla, které mluví, tančí i zpívá. Chtěl bych být při tom, až vznikne skutečně vynikající český muzikál, který by vyhověl i těm nejnáročnějším kritériím. Myslím, že síly na to u nás jsou, máme řadu dobrých libretistů, textařů i skladatelů. Mým nejoblíbenějším spolupracovníkem v tomto směru je dlouholetý přítel...

KAREL RYŠAVÝ

Rodák ze Slezské Ostravy (narozen 20. ledna 1928). Ostravě zůstává věrný po celý svůj dosavadní život, kromě let vysokoškolských studií. Za okupace zde

navštěvoval gymnázium, potom pracoval nějaký čas v ostravských dolech. V hudební teorii se vzdělával u prof. Schreiebra, hru na klavír studoval u prof. Cimmera. Absolvoval lékařskou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci a od té doby pracuje jako odborný zubní lékař v ostravské Městské nemocnici s poliklinikou.

Domácí muzicírování a tradice (dědeček hrál 1. klarinet v ostravském divadelním orchestru), studium hry na klavír a veliká láska k hudbě vůbec ho přivedly k prvním pokusům a komponování a na koncertní pódiu. Řadu let jezdil s herci a zpěváky na kulturní brigády a zájezdy jako klavírista (hrál též na harmoniku a na dudy) a při tom psal písničky, účinkoval v rozhlasu jako hudební improvizátor, komponoval scénickou muziku pro rozhlas, televizi, Divadlo Petra Bezruče v Ostravě a zejména Loutkové divadlo Ostrava. Drobnějších skladeb jsou celé desítky a nelze je všechny vypočítat. Některé písničky vyšly na gramofonových deskách nebo tiskem. Z významnějších úspěchů na tomto poli připomeňme alespoň ocenění v mezinárodní soutěži Písničky přátelství v roce 1964.

Z větších hudebně dramatických prací, k nimž Karel Ryšavý komponoval hudbu a písničky, vybíráme: **VI. A** — televizní muzikál (Ostrava 1964); **Potopa** — kabaret (Ostrava 1964); **Muž třinácti tváří** — kabaret (Ostrava 1963); **Kouzelný koberec** — televizní inscenace s písničkami (Ostrava 1964); **Hledá se pachatel** — kabaret (Ostrava 1963); **Odvážný Petr a sopka Čokohama** — loutková hra (Ostrava 1964); **Inzerát** — kabaret (Ostrava 1966); **Kouzelná Tennessee** — rozhlasový muzikál (Praha 1966); **Giňol v Paříži** — loutková hra (Ostrava 1967); **Karel Čtvrtý je sám doma** — rozhlasový kabaret (Ostrava 1967); **Prasátka se ani zlého vlka nebojí** — loutková hra (Ostrava 1970); **Zatoulaný chobot** — loutková hra (Ostrava 1974); **Tygrík Petřík** — loutková hra (Ostrava 1976); **Zvědavé slunce** — loutkový muzikál (Ostrava 1978).

Na otázku, jaký význam má v jeho hudebním životě divadlo, odpovídá:

Větší, než by se na první pohled zdálo. První zájem o divadlo — a také o poezii — ve mně vzbudil nezapomenutelný profesor Vojtěch Martínek už na gymnáziu. Od středoškolských studií jsem vášnivě sledoval divadlo — a protože jsem dávno inklinoval k muzice, tedy hlavně divadlo hudební. Jezdil jsem dokonce do Prahy, abych zhlédl nejzajímavější inscenace. Pak přišla éra účinkování, především s herci operety a činohry Státního divadla v Ostravě. A komponování, které velkou většinou zase patří divadlu nebo dramatickým pořadům v rozhlasu či televizi. I v textech písní mám rád dramatické prvky, proto inklinuji více k formě šansonů a kabaretních kupletů. Znáám jednoho autora — textaře a libretistu — který vyhovuje mým představám a požadavkům. Výborně si rozumíme a z naší spolupráce vzniklo už mnoho písní, mimo jiné i ty, které zazní v našem posledním společném dílku s názvem Sebevražda za milión...

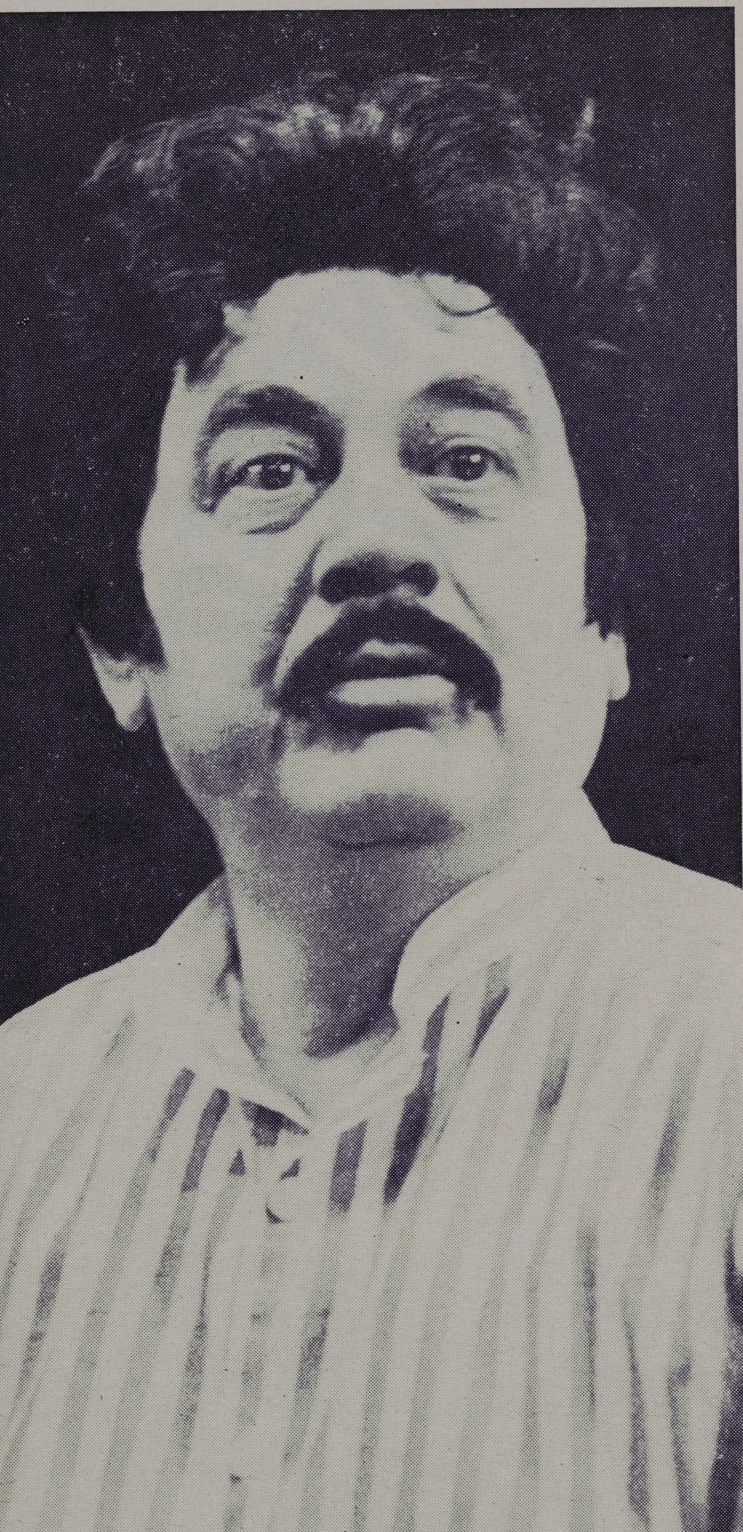
MÍT LIDI RÁD

{šanson Marie}

Až jedenkrát
poznáš, že z rukou život ztrácíš,
že odlétá jak tažní ptáci
vzhůru, až tam někam ke hvězdám,
pak zůstaň klidně stát,
zůstaň tam stát,
ohlédni se jen trochu zpátky:
zjistíš, že tvůj čas nebyl krátký,
právě proto, že jsi nežil sám,
vždy měl tě někdo rád.
Od dětství, od mládí
měl jsi k lidem blíž a blíž,
až stáří pohladí,
teprv pak pochopíš,
že totiž mít lidi rád,
to je víc nežli moc a sláva,
je to dar, který nám všem dává
touhu správně žít, chuť všechno dát
a sílu růst a zrát.
Mít lidi rád
jako luční květ rosu ranní,
jako chladná tvář teplo dlaní
stále dobré slovo s úsměvem
a lásku rozdávat,
mít lidi rád
jako horká poušť vítr z moře,
slza štěstí a nebo hoře,
stále snažit se mít lidi rád,
pak můžeš klidně spát ...

CHIANTI MÉ

(píseň pro Bena)

*Zde víno, král vín mezi všemi víny,
v něm slunce toskánské je zakleté,
to na vinicích zráló u Rufiny,
kde modré nebe spalo na květech.
A z řeky Arno pilo svěží vláhu
a přes Taury k nám se vydalo,
aby nám tu všem popletlo hlavu,
jak děvče, které naše bývalo.*

*Chianti mé, chianti mé,
kdo se tě napije,
jako by stál
tisíc mil dál,
ve stínu hebké pínie.
Itálie, Itálie,
kdo tebou se opije,
věčně by stál,
tvou vůni ssál,
ve stínu hebké pínie ...*

MUZIKÁL O DVOU DÍLECH

Sebevraždy za milion

HUDBA: KAREL RYŠAVÝ

INSTRUMENTACE: ZBYŠEK BITMAR

LIBRETO: KAREL ČEJKA — JOSEF BOUREK
A DOBROMIL MAŘÍK

TEXTY PÍSNÍ: KAREL ČEJKA

Režie: *Mojmír Weimann*

Hudební nastudování: *Vladimír Brázda*

Dirigenti: *Vladimír Brázda*
Josef Kubenka

Výtvarník scény a kostýmů: *Alexander Babraj*

Choreografie: *Julie Jastřembská*

Režijní spolupráce: *Petr Zahradníček*

Sbormistr: *Josef Kubenka*

Korepetitor: *Květoslava Millerová*

Nápověda: *Alena Švachulová*

Inspicient: *Stanislav Muntág*

Československá premiéra dne 30. prosince 1978 v Divadle Zdeňka Nejedlého.

Pavel Varga, zpěvák
JAN VYORÁLEK

Marie Vargová, herečka a zpěvačka
KARLA DIVÁKOVÁ
HANA HRADILOVÁ

Franta Stárek, nezaměstnaný herec
PETR MILLER

Benjamin Spontelli, Ital, majitel restaurace
JOSEF KOBR

Anděla, jeho manželka
zasloužilá umělkyně
LIBĚNA ASTROVÁ
VLASTA TOLAROVÁ

Mikuláš Klíma, zvaný Miki, výtvarník
JAN DRAHOVZAL
KAREL SMOLKA

Soňa, zamilovaná a žárlivá herečka
HALINA KUBECZKOVÁ
ILONA SIMANDLOVÁ

Steliba, režisér a duše divadel. trucpodniku
FRANTIŠEK NÁVRAT

Hartman, skladatel, libretista a pijan
MILOSLAV TOLAŠ

Kamil
Rudi nezaměstnaní herci
ANTONÍN BENDÍK
BŘETISLAV DOSKOČIL

Mici
Miky tanečnice
Mary
LIBUŠE BORÁKOVÁ
ALENA HAVLASOVÁ
MARIE VŠIANSKÁ

Luci, prostitutka
ILENA FLAKOVÁ

Pepa Donát, alias strážník
MIROSLAV DVORNÍK

Jenda Šmíd, alias tlouštík
KAREL ŠÍP

Samuel Kormik, bohatý antikvár a lichvář
OLDŘICH PIKA

Barbora, jeho hospodyně
ZDENKA LUZAROVÁ

Harry Loyd, ředitel divadelní agentury
KOSTA HOLUBÁŘ

Loydův sekretář
JIŘÍ ROGOZNÝ

Policajt
RUDOLF KUBICA

Soudce
RAJMUND MADER

Státní návladní
KAREL LUPÍNEK

Obhájkyně
ALICE HAJDOVÁ

Soudní zřízenec
KAREL BALÁT

Harmonikář
JOSEF ŠKOP j. h.

Herci a herečky, strážný, dva soudci,
zapisovatel a obecnstvo
SBOR OPERETY SDO

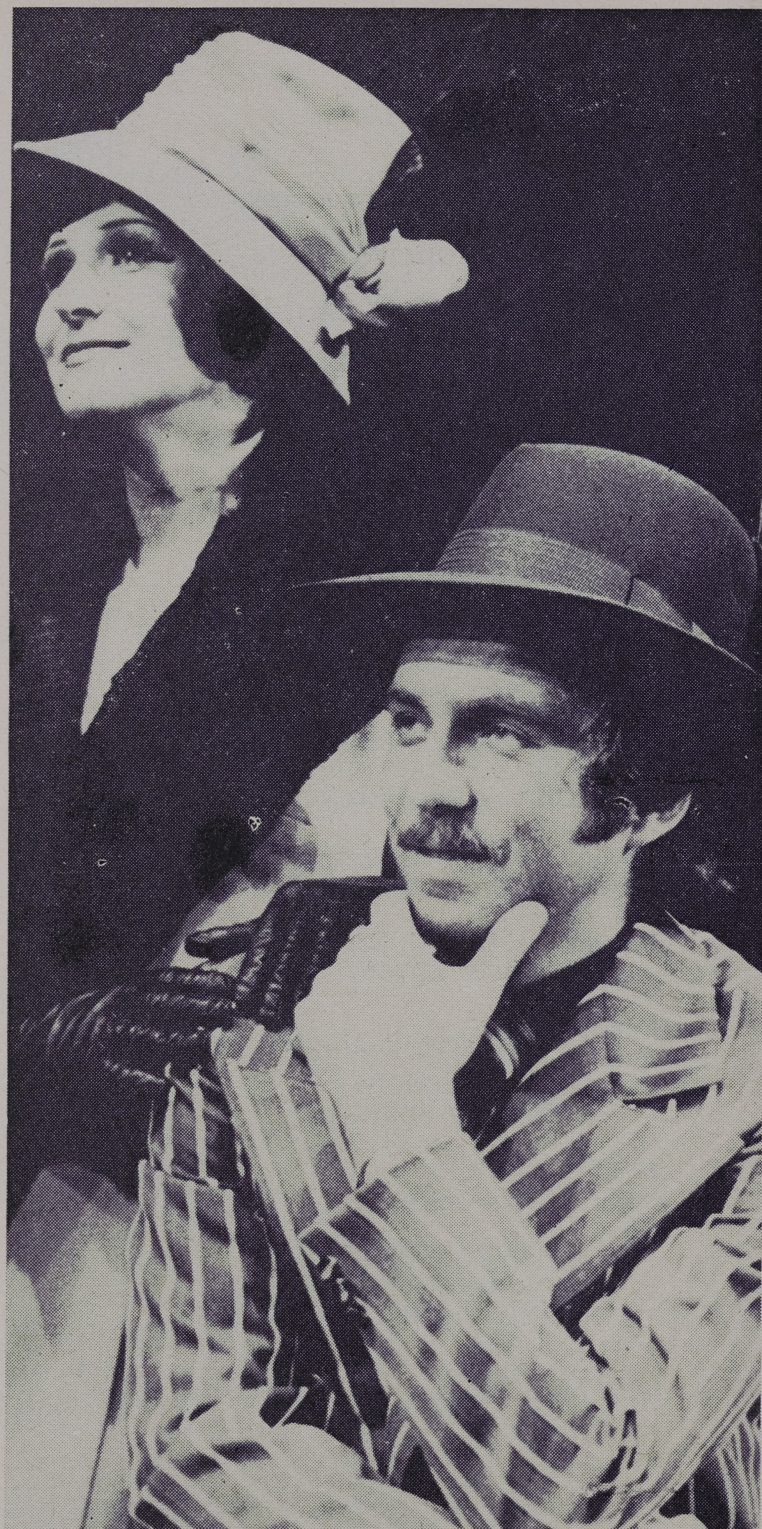
Odehrává se v Československu počátkem třicátých let tohoto století. Přestávka po prvním díle.

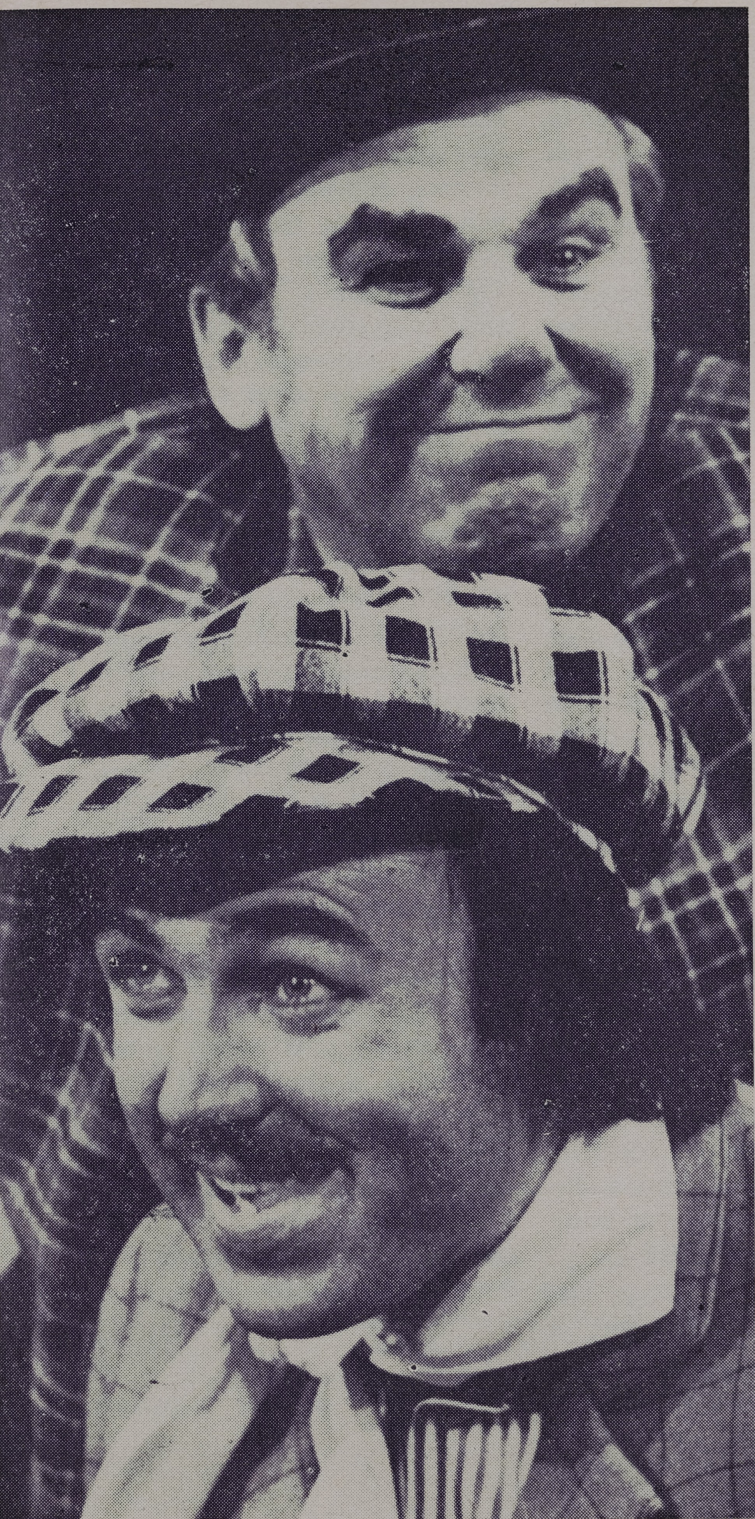
SMUTNÝ KLAUN

(šanson Vargy)

*Má loď pluje uprostřed moře
a bouře se blíží,
jsem vyčerpán, unaven, zmořen.
Za šedivou mříží
smutný klaun, vypískán, vážně
opouští scénu
a ptá se, jakou má vlastně
život cenu ...
Je to jen kousek duhy krásné,
zmizí sotva zaplane,
je to jen svíce, která zhasne,
když si vítr zamane,
já vím,
je to jen kapka vody v dlani,
obzor, jenž nám uniká,
jen malá chvíle milování,
však bolest příliš veliká.
Je to jen svíce, která hoří,
při tom pláče celý čas,
je to jen loďka na pustém moři,
daná vlnám na pospas.*

HÁDKA PRO NIC ZA NIC

(píseň Střízlíka a Tlouštíka)

Přestaň a nech mě bejt!
Kdo začal? Ty!
Já?
Ty!
Musíš furt do mě rejt?
Jakýpak ciráty,
naval sem, cos mi vzal!
Já sem nic neukrad.
Kdo ti to povídal?
Ty seš můj kamarád?
Kořist je schovaná,
teď mi to zapíráš!
Matičko skákavá,
ty ji máš!
Ty ji máš!

Nezlob a přestaň s tím,
nebo se ...
Co? No, dál!
Nebo tě vobšťastným
dělovkou na solár!
Tak ty se budeš bít?
Když mi to nevrátíš ...
Já tedy chci mít klid!
No prosím, tak pojd' blíž!
Můžu ti jednu dát,
jestli tě svrbí nos,
mám toho akorát ...
Já taky.
Tak už dost!

Sebevražda za milión

Trošku jsme se snažili o to, aby už samotný titul ve Vás vyvolal určité asociace, i když, samozřejmě, příběh hry Vám tím nechceme prozrazovat. Jestli z titulu dýchá něco z tajuplnosti, která obestírá třeba dílo takové Agathy Christie, tak je to naprosto v pořádku, protože každá novinka má být tajuplná.

O čem budeme dnes večer (či odpoledne) hrát, zpívat a taky trochu tančit, to Vám tedy neřekneme, ale chtěli bychom Vám říci to, že jsme velice rádi, když můžete být přítom, když nějaké dílo se poprvé dostane na prkna jeviště, a že naše radost je dvojnásobná, když jde o dílo, které se narodilo v přímé spolupráci autorů a divadla. Studium kterékoli premiéry je vždy krokem do neznáma, byť se jedná o titul stokráte prověřený mnoha vynikajícími interprety a stotisíckrát prověřený aplausem a obdivem diváků. Vždy se vynoří nejistoty, tápání, pochyby, podaří se nám splnit, to, co se od nás očekává, nezklameme své diváky a dokážeme jim, že je svým kumštem umíme přesvědčit?

Studium novinky je pak ještě napínavější a dráždivější. A tato tvůrčí nejistota, krásná dráždivost jsou tím nejkrásněj-

ším kořením, které obsahuje divadelní kuchyně, a proto se do těch neprobádaných oblastí budeme stále znovu a znovu pouštět. Chceme dělat divadlo, které syntézou mluveného a zpívaného slova, hudby a pohybu zaujme diváka a přesvědčí ho o tom, že takto chápáné a interpretované divadlo žije a bude žít i ve věku televizních seriálů. Příběh o skupině nezaměstnaných herců z třicátých let nás zaujal tím, jak jeho autoři cítí divadlo a jeho možnosti, jak dokážou vyhmátnout charakter postav a navodit situace. Ryšavého hudba nás zaujala tím, jak se snaží funkčně doplnit strukturu příběhu o další rozměr, tím, jak cítí melodiku a rytmus doby příběhu i nutnost jejího propojení do dneška. Zaujalo nás krédo autorů, vyjádřené verši z jedné z ústředních písní „Mít lidi rád!“. Zkrátka a dobře, zaujalo nás, jak se naši autoři velementně a s chutí snaží ztéci onen pohádkový zámek, zvaný divadlo. A tak jsme se k nim připojili, do jaké míry se nám to rukou společnou a nerozdílnou podařilo, to už musíš posoudit, milý diváku, sám.

Když si přečtete titul naší muzikálové komedie, patrně zalistujete ve své paměti, kde jste se s ním už setkali. Něco Vám možná připomene. Ale, nebojte se, nejde o žádný podvod. Skutečně se tentokrát jedná o pravou, nefalšovanou novinku z pera severomoravských autorů. Ale ta určitá podoba v titulu je záměrná.

Mojmír Weimann

Jak se dělá muzikál

Tvrdím, že na počátku musí být láska k životu a lidem, které trápí malé i velké starosti a obšťastňují radosti všedních i svátečních dnů. Pak láska k divadlu a k muzice, oněm stavebním kamenům, jež kladeny vedle sebe a nad sebou mohou vytvořit vznesené paláce, moderní obytné domy či chudičké polorozpadlé chýše. A také kousek básníka a kousek počtáře, hrst fantazie a pár dekagramů zkušenosti, řemeslný fortel, trpělivost Sisyfova a nadšení Paridovo a co já vím co ještě...

Muzikál je dílo veskrze kolektivní a jeho zrod se podobá cestě poutníka, jenž obohacen dotykem s lidmi, krajinami a městy stává se stále moudřejším. Měl jsem to štěstí, že jsem prošel tuto „cestu zrodu“ téměř od úplného začátku až do konce. Kus dráhy jsem nesl štafetový kolík a když jsem jej předal, z bezprostřední blízkosti jsem pozoroval, jak se blíží k cíli. Dokonce jsem křičel a dupal

a všemožně povzbuzoval. Cílová páska byla protržena, čeká se na výrok rozhodčích.

Štafetu mi předali dva olomoučtí přátelé Josef Bourek a Dobromil Marík.*) Právě oni dva to byli, kteří upředli nitě nápadů a z nich pak utkali plátno příběhu, třebaže z jiného prostředí a jiné doby. Mohl jsem pak jen tu domalovat a tu zas vymazat, dotáhnout linku a zaoblit tvar. Tak bylo vytvořeno libreto, jež dává základ stavbě zvané muzikál.

Ani s písničkami a hudebními scénami jsem nebyl na trati sám, běžel vedle mne další kamarád, který pro tu chvilku (co znamená z hlediska vesmírné nesmírnosti času půl roku, rok?) odložil bílý doktorský plášť. Karel Ryšavý dal našim myšlenkám křídla, smutku slzy, štěstí hvězdu do dlaně. A mně osobně mnoho tvůrčí radosti a rozezpívání světa.

Přišli i další, které snad nenudilo jít kousek cesty s námi. Aranžér Zbyšek Bittmar, kouzelník barev a tónů, jenž do notových osnov ukládá naše představy a sny. A pak jiní, kteří vše oživují a skládají jako okno z barevných sklíček, jež ještě dále brousí a vybarvují. Dirigent Vladimír Brázda.

Režisér Mojmír Weimann. Výtvarník Alexandr Babraj. A jejich spolupracovníci, asistenti, sbormistři, choreografové, krejčí, malíři. Dívám se na jejich finiš s úžasem. Dovedou pojmenovat nepojmenovatelné, dát pevné tvary matným stínům.

Odkudsi z krásné krajiny Múz pak přicházejí herci, hudebníci, technici, jeviště se zalidní, vzduch se zachvěje třepotavými tóny důvěrně známé melodie — a ejhle, náš příběh není vymyšlen, náš příběh se skutečně stal, právě teď, včera, zítra.

Tak se dělá muzikál. Na počátku musí být láska k životu, lidem, divadlu, muzice. Stejně tak na konci. I uprostřed. A všude. Potom je možné doběhnout do cíle a někdy dokonce i zvítězit.

Karel Čejka

*) První z nich je hercem SDOS, druhý metodikem ZUČ v armádě, oba pak mají za sebou i řadu zkušeností autorských.

Vedoucí technického provozu: Václav Kožušník — jevištní mistři: Jiří Vaněk, Antonín Pajer — mistr osvětlení: Leopold Hanzel — vedoucí elektroakustiky: Bořivoj Wojnar — vedoucí vlásenkářny: Vojmil Nytra — vedoucí garderobiér: Zdeněk Slíva — vedoucí rekvizit: Eva Wiesnerová — vedoucí provozu dekoráčních dílen: Marcela Kožušníková — vedoucí dámské krejčovny: Bohuslava Čiháková — vedoucí pánské krejčovny: Milan Mončka.

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ

nositel Řádu práce

Program vydalo Státní divadlo v Ostravě, redakce Mojmír Weimann, obálka a grafická úprava Mirek Tittler, foto Vladimír Dvořák, typografická spolupráce Antonín Mosler. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., provoz 22, Ostrava 1, Hollarova 14.

K premiéře Ryšavý — Čejka: Sebevražda za milión.

Všechna práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.

Cena 3,— Kčs